

Bu sayı

Devrimci Marksizm'in bu sayısı dizgiye girerken Donald Trump Suudi Arabistan ve İsrail ziyaretlerini yapıyordu. Böylece “Ortadoğu” olarak anılan bölgede nasıl bir ittifak oluşumunun peşinde olduğunun da bir radyografisini vermiş oluyordu. Bu ittifakın başında ABD'nin yanı sıra Suud ve İsrail yer alacaktır. Ama Suud Trump'ı yalnız karşılamadı. 2015 sonunda oluşturulmuş olan Teröre Karşı İslam İttifakı'nda yanında olan 36 ülkeyi de Trump'a temenna için ülkesinde topladı. Bunların başında Trump'ın bir ay önce Washington'u ziyareti sırasında öve öve göklere çıkardığı Mısır'ın Bonapartist diktatörü el Sisi yer alıyordu. Gezinin en sembolik anında, Trump ile Kral Salman postmodern *kitsch*'in en bayağı mi-zanseniyle ışıklar saçan bir küreye sihirbazlar gibi karşılıklı ellerini koyduklarında, yanlarında el Sisi de vardı!

Eksik olan Tayyip Erdoğan'dı. AKP'nin yeniden başına gelmek ve böylece parti devleti inşasında bir adım daha atmak amacıyla düzenlediği Olağanüstü Kongre'nin tarihi epey önceden belirlendiği için Trump'ın ziyaretiyle çakışmıştı. Ama kim bilir, belki de Erdoğan el Sisi ile aynı küreye el basma ya da daha da kötüsü o, kürenin başındayken kendisi kenarda bekleme gibi bir duruma düşmemek için iki tarihin çakışmasını tercih etmiştir. Her halükârda şunu rahatlıkla söyleyebiliriz ki, Trump'ın Ortadoğu'da kurmaya yöneldiği bu ittifak, “Reis”in uzun vadeli amaçlarına, yani Sünni dünyanın önderi haline gelme hedefine ilk bakışta yakın düşüyor. Ama bu hedefe doğru yürürken Erdoğan, kısa vadede, AKP'lilerin 15 Temmuz ve Rakka operasyonu vesilesiyle hakkında söylemediğini bırakmadığı ABD'nin yönetimi altında yürümektedir. Bu iktidarın gücü ancak bu kadarına yetiyor. ABD'ye meydan okur gibi yaparak halkı yanında tutmanın dışında, ondan bağımsız bir proje şimdilik hayal gibi görünmektedir. Bu iktidar, Türkiye burjuvazisininin NATO'cu Adnan

Menderes'ten bu yana bozmadığı, bu sayının kapağında yer verdiğimiz Yüksel Arslan tablosunda görülen ittifakın sadık izleyicisi olarak yoluna devam ediyor. Yine de Erdoğan ve AKP, Obama dönemine göre çok daha mutludur: Washington'da toplam 23 dakika süren baş başa görüşmeden sonra yaptıkları ortak basın toplantısında Trump'ın yüzünü en çok güldüren cümlelerinden birinde söylediği gibi, Erdoğan Trump'ın seçilmesinin Ortadoğu'da "umut ve beklentilerin yükselmesine" yol açtığı kanısındaydı. Sanırız bu umut ve beklentilerin gerçekleşmesi yönünde ilk adım atılmış olmaktadır.

Bu, bütünüyle gerici bir ittifaktır. Sadece ABD'nin savaş düşkünü başkanını, Ortadoğu'nun kalbine bir kama gibi sokulmuş olan Siyonist devletle birlikte, başta Suud olmak üzere dünyanın en gerici rejimleri olan, Körfez krallıkları, şeyhlikleri, emirlikleri ile bir araya getirerek her tekil soruna en gerici politik yaklaşımın damgasını vuracak olması dolayısıyla değil. Bundan da ötede, Trump'ın İran'la nükleer anlaşmaya da karşı çıkarak onu hedef tahtasına oturtması dolayısıyla, son dönemde iyice kışkırtılmış olan Şii-Sünni savaşına körükle gitmesi ve böylece Ortadoğu'yu bir kan gölüne ve barbarlığa doğru sürüklemesi ihtimali yüzünden de böyledir bu.

İttifakın ciddi zaafı şimdiden ortaya çıkmıştır. Suudi Arabistan, Mısır, Bahreyn ve Birleşik Arap Emirlikleri 5 Haziran'da Katar ile diplomatik ilişkiyi kestiklerini duyurdular. Yemen'deki ve Libya'daki Suud yanlısı hayalet rejimler de çok geçmeden onları izledi. Suud önderliğindeki bu grup, ani kararına gerekçe olarak Katar'ın İran, İhvan (Müslüman Kardeşler) ve terörist örgütlere verdiği desteği gösterdi. El Kaide'nin anavatanı olan ve Suriye İç Savaşı'nda İslamcı silahlı gruplara büyük destek veren Suudi Arabistan'ın terörizmden şikayet etmesinin komikliğine değinip geçelim.

Katar'ın İhvan ile yakın ilişkilerinin Suudi Arabistan ve Mısır'ı uzun süredir rahatsız ettiği biliniyor. Katar, tıpkı düşman kardeşi Suud gibi Suriye'de Sünni mezhepçi güçleri uzun süre destekledi. Yine de İran düşmanlığının dozunu Suud'dan düşük tutmaya özen gösterdi. Ambargo sırasında İran ile ticaretini sürdürmesi (ABD'de tutuklu bulunan Reza Zarrab'ın aracısı olduğu Türkiye-İran ticaretinin bir bölümünün Katar üzerinden gerçekleştirildiğini hatırlatalım) ve son günlerde Suriye'de İran ve Esad'ı da içerecek bir çözüme yeşil ışık yakması bunu gösteriyor. Katar'ın bu derece ani ve ağır bir baskı altına alınmasının muhtemelen en büyük nedeni bu. İran düşmanlığını alevlendiren Trump'ın Katar'a karşı yaptırımlara desteğini derhal açıklaması da bunu gösteriyor. Ama öte yandan ABD'nin Ortadoğu'daki en önemli iki üssünden biri, 11 bin Amerikan askerinin ve daha da önemlisi ABD silahlı kuvvetlerinin dünyanın bu bölgesindeki komutanlığı olan CentCom'un merkezi olan El Udeyd Üssü Katar'da! Bu yüzden ABD Dışişleri Bakanı Rex Tillerson ile Savunma Bakanı James Mattis, Trump'tan çok farklı, çok daha yatıştırıcı bir dil kullanıyor.

İşin bir de Türkiye bakımından önemli bir uzantısı var: Katar Erdoğan ve AKP'nin en yakın müttefikidir. Mısır'da İhvan'ın el Sisi tarafından iktidardan uzaklaştırılması dolayısıyla AKP'nin el Sisi'nin finansörü Suud ile arasının açılmasına

karşılık, Katar ve Türkiye hâlâ İhvcılıkta buluşmaktadır. AKP, hem ABD'nin elinde rehine konumunda olan Reza Zerrab meselesinden, hem de İhvcılıktan dolayı sıkışmaya devam edecektir.

Kısacası, emperyalizm destekli Sünni mezhepçi koalisyon evvela kendine çeki düzen vermeye çalışıyor. 7 Haziran'da Tahran'da meclis binasına ve Humeyni türbesine yapılan ve İŞİD'in üstlendiği saldırılar ve hemen ardından İranlı yetkililerin saldırılarda Suud parmağı olduğunu ima etmeleri de sürecin çok tehlikeli bir yönde ilerlediğini gösteriyor.

Tam bu dönemde *Devrimci Marksizm* devrimci bilimin ışığını "Ortadoğu" olarak anılması artık yerleşik hale gelmiş olan Güneybatı Asya bölgesine çeviriyor. Bu seçişin ardında, *Devrimci Marksizm*'in Ortadoğu'nun Marksist ve sosyalist aydınlarının daha fazla alışveriş içine girmesi, karşılıklı birbirini beslemesi gerekliliği konusundaki inancının ürünü olan bir etkinlik yer alıyor. *Devrimci Marksizm*, Mart ayında bu amaçla, *Historical Materialism* adını taşıyan Anglo-Sakson Marksist teori dergisi ile BICAR (Beyrut Eleştirel Analiz ve Araştırma Enstitüsü) tarafından birlikte örgütlenen bir sosyal bilim konferansına katıldı. Bu, türünün bir ilkiydi. Bu yüzden de *Devrimci Marksizm* burada kalabalık bir heyetle temsil edilecekti. Ne var ki, Türkiye'nin gerici OHAL uygulaması çok sayıda arkadaşımızın konferans için Beyrut'a gitmesini olanaksız kıldı. Sonunda dokuz kişiden oluşacak bir konuşmacılar heyeti ile Türkiye hakkında iki ayrı oturum düzenlemeyi planlanmış olan *Devrimci Marksizm* heyetinden sadece üç konuşmacı, bir başka yoldaşımızın da katılımıyla dört kişi olarak Beyrut'ta bulunabildi. Bütün bunlara rağmen Beyrut yararlı ve verimli bir deneyim oldu.

Bu sayının dosya konusu olan "Ortadoğu" işte bu konferansa katılımdan doğdu. Dosyadaki dört yazıdan ikisi (Sungur Savran ile Kurtar Tanyılmaz'ın yazıları) Beyrut konferansında yapılan sunumlardan hareketle geliştirilmiş metinlerden oluşuyor. Diğer ikisi (yani Levent Dölek ile Kutlu Dane'nin yazıları) ise dosya konusu Ortadoğu olarak belirlenmiş olduğu için mutlaka ele alınması gereken konular hakkında yazılmış yazılar.

Dosyanın ilk yazısı son altı yıldır büyük bir şiddetle devam eden ve kapitalizmin insanlığı sürüklediği barbarlığın en canlı örneklerinden birini oluşturan Suriye İç Savaşı'nı ele alıyor. Suriye'deki savaş, Ortadoğu politikasıyla yakından ilgilenen insanların dahi belleğini zorlayacak ölçüde hızlı geliyor. Gelişmeleri doğru kavramak ve uygun politikalar belirlemek için savaşın neden ve nasıl başladığını, hangi aşamalardan geçerek bugüne kadar geldiğini hatırlamak gerekiyor. Levent Dölek'in "Suriye'de iç savaşın evreleri, dersleri ve geleceği" başlıklı yazısı bu ihtiyacı karşılıyor. Yazı, burjuva istibdat rejimine karşı adalet ve özgürlük talepleriyle başlayan halk isyanının sağlam bir proleter omurgaya kavuşmadığı için bir süre sonra çıkmaza girdiğini, emperyalizm ve bölge gericiliğinin manipülasyonlarına açık hale geldiğini saptayarak başlıyor. Emperyalizm, Siyonizm ve (Suudi Arabistan, Katar, Türkiye ve İran gibi) bölgesel güçlerin müdahaleleri neticesinde halk isyanının kısa sürede Sünniler ile diğerleri (Aleviler, Dürziler, Hıristiyanlar, vb.) arasında kanlı bir

din-mezhep savaşına dönüştüğünü ortaya koyuyor. Yazıda ABD, Rusya ve bölge devletlerinden ÖSO ve IŞİD'e uzanan örgütlere değin tüm aktörlerin askeri faaliyetleri dikkatle değerlendiriliyor. Suriye Kürdistanı'ndaki gelişmelere özel bir yer ayrılıyor. Dölek, Rojava'daki hareketin güçlü bir ilerici damara yaslandığını tespit ediyor. Ardından, Türkiye solunun geniş kesimlerinin çekingen ve suskun kaldığı, can alıcı bir alana giriyor ve Kürt hareketinin Suriye'de emperyalizm ile yaptığı askeri işbirliğinin son derece yanlış ve tehlikeli olduğunu açıkça belirtiyor. Dölek'in yazısının Suriye konusunda değerli bir başvuru kaynağı olduğunu düşünüyoruz.

Kutlu Dane'nin "Nekbe'nin ve Siyonist işgalin tezkeresi Balfour Deklarasyonu 100 yaşında" başlıklı yazısı Filistin'in sömürgeleştirilmesinin tarihsel arka planını ayrıntılı olarak inceliyor. İsrail'in kuruluşuna açık çek veren 1917 tarihli Balfour Deklarasyonu'nun tarihsel bağlamını, ilgili tüm aktörlerin (Britanya ve Fransız emperyalizmleri, Osmanlı devleti, vb.) değişen tutumlarını ortaya koyuyor. İsrail'in 1948'deki kuruluşunun hem ABD emperyalizmi hem de ("tek ülkede sosyalizm" teorisinin kaçınılmaz sonucu olan emperyalizm ile "barış içinde bir arada yaşama" politikasını izleyen) SSCB tarafından desteklendiğini gösteriyor. Gerici bölge devletlerinin, aksi yöndeki söylemlerine karşın pratikte İsrail'e arka çıktığını, AKP iktidarının Filistin davasına samimiyetle sahip çıkmadığını, İsrail ile işbirliğini sürdürdüğünü kanıtlarıyla ortaya koyuyor.

Bu bağlamda, bu sayının arka kapağında yer alan alıntı hakkında da kısaca bilgi vermek yararlı olacak. Balfour Deklarasyonu'nun yayınlanmasının hemen ertesinde Filistin'in bir Britanya mandası haline gelmesini fırsat bilen Siyonistler bu topraklarda hızla yerleşmeye başlayınca ortaya Marksistler açısından iki farklı ulusal topluluğun ihtiyaçlarına nasıl yanıt verileceği sorunu çıktı. Bazı Marksistler (örneğin daha sonra Sovyetler Birliği hakkındaki "devlet kapitalizmi" teziyle ün kazanan Tony Cliff) bu konuda ikircikli davranırken Trotskiy'in önderliğindeki IV. Enternasyonal, Siyonizmin bir yerleşimci sömürgeciliği olduğunu erkenden saptayarak Filistinlilerin 1936-39 devrimi sırasında ayaklanmanın taleplerine destek vermeyi görev bildi. Arka kapağımızda yer verdiğimiz alıntı IV. Enternasyonal'in Güney Afrika seksiyonu olan Workers' Party of South Africa'nın açıklaması aracılığıyla devrimci Marksizmin daha İsrail devleti kurulmadan önce bile Siyonizmin gayri meşru karakterini ve Filistin'i köleleştirme girişimine karşı çıkılması gerektiğini açıkça saptamış olduğunu ortaya koyuyor. SSCB'nin İsrail devletinin kuruluşuna hayırhah yaklaştığı bir dünyada bunun önemi çok büyüktür!

Sungur Savran'ın yazısı ise Ortadoğu'nun bütünü ve 20. yüzyılın başından günümüze uzun bir tarih dilimini kapsayan, bütün bu dönem boyunca bölgenin bir ucundan ötekine yaşanan devrimleri ele alan ve bu çabadan genelleştirilmiş bazı sonuçlar türetmeye yönelen bir metin. Savran Ortadoğu'da 20. yüzyılın devrimlerle örülmüş olduğunu, 21. yüzyıl başında ise uzun zamandır dünya çapında ilk kez zafer kazanan devrimlerin yine Ortadoğu'da (Tunus ve Mısır) yaşandığını vurguluyor. Ortadoğu'nun 20. yüzyıl boyunca dört devrimci dalga yaşadığını, 2011 Arap devriminin ise bir bakıma beşinci dalga olduğunu belirtiyor. Böylesine neredeyse

çeyrek yüzyılda bir devrimci dalgalar yaşayan bir coğrafyanın, her şeyden önce, “Müslüman toplumlarda tevekkül yüzünden halk isyan etmez, devrime girmez” görüşüne uymadığını söylüyor. Ayrıca Marksizmin tarihin devrimci sıçramalarla geliştiği tezinin dünyanın başka bölgelerinde olduğu gibi Ortadoğu’da da doğrulandığını ifade ediyor. Nihayet, Ortadoğu tarihinin kaderinin esas olarak devrimci dönüm noktalarında belirlendiğini göstererek, reformizmin “gerçekçilik” argümanının, yani “devrim nasılsa uzak bir ihtimal, biz küçük ölçekli değişime bakalım” düşüncesinin aslında tersine döndüğünü, devrim olmaksızın ne küçük ne de büyük değişim yaşanmayacağını ortaya çıktığını vurguluyor. Yani tarihin tanıklığı reforma karşı devrimin “gerçekçiliğini” kanıtlıyor.

Kurtar Tanyılmaz’ın “Türkiye’de egemen sınıfın dönüşümü”nü ele aldığı yazısı bir bakıma yazarın dergimizin 12. sayısında kaleme aldığı “Burjuvazinin iç çatışmasının sınıfsal temelleri” yazısının devamı ve güncellenmesi niteliğinde. Tanyılmaz bu yazıda yakın dönemde bu çatışmanın taraflarından birinin, Gülen cemaatine bağlı İslamcı sermaye kanadının saf değiştirmesiyle şiddetlendiğini ve özellikle 15 Temmuz 2016 tarihli darbe girişimiyle bir “kanlı iç savaş” a evrildiğini belirtiyor. Yazara göre bu süre zarfında burjuvazinin iki fraksiyonu arasında çatışmaya yol açan ana unsurlardaki - bir yanda ekonomi alanında izlenecek politikalar ve devlet müdahalesinin biçimleri; öte yanda dış politikanın nasıl, hangi ittifaklarla yürütüleceği – çıkar ve öncelik farklılıkları varlığını sürdürmeye devam etmektedir. Tanyılmaz, Erdoğan/AKP’nin Türkiye burjuvazisinin genel çıkarlarını savunmaya soyunurken, aynı zamanda söz konusu iki çatışma unsurunda aslında İslamcı kanadın çıkarları ve öncelikleri doğrultusunda hareket ettiğini ortaya koyuyor. Yazara göre bu gelişme eğiliminin önemli bir sonucu İslamcı sermaye kanadının ekonomik gücünün çok üzerinde ele geçirmiş olduğu siyasi güç sayesinde büyümeye devam etmesidir. Diğer bir sonuç ise bir bütün olarak burjuvazinin, özel olarak da Batı laik burjuvazinin herhangi bir kesiminden “demokrasi güçleri”ne destek bekleminin gerçekçi olmadığı, dolayısıyla işçi sınıfının sermayeden ve devletten bağımsız bir mücadele yürütmesi gerektiğidir.

Sayının ikinci dosyası devrimci sanat ile ilgili. Dergimiz 20. sayısında ölümünün 50. yıldönümünde şair Nâzım Hikmet üzerinde odaklanmış, 26. sayısında ise 20. yüzyılın özellikle ikinci yarısında devrimci sanat ve edebiyatın önemli temsilcilerini (Yaşar Kemal, Orhan Kemal, Ruhi Su, Yılmaz Güney, yine Nâzım Hikmet) anma ve genç kuşaklara tanıtma çabasının yanı sıra Rus devriminin sanata yansımalarını iki örnekle ele almıştı. Bu sayıdaki küçük dosyamız, yakın dönemde yitirdiğimiz biri Türkiyeli, öteki gerçek anlamda dünyalı, iki devrimci sanatçıya borcumuzu ödeyen iki yazıdan oluşuyor.

Yüksel Arslan, sanatçı hayatının çok büyük bölümünü Paris’te yaşamış bir Türkiyeli ressam. Arslan’ın sanatı içinde özel bir yer tutan çalışmaları Karl Marx’ın *Kapital*’ini resimlediği “arture”leri. (Bu kelime Arslan’ın sanat (“art”) ve literatür (“littérature”) kelimelerinin başını ve sonunu birleştirerek kendi çalışmalarına verdiği ad.) Bu çalışmalar, Marx’ın modern çağın sırrını ve diyalektiğini sergileyen

dev yapıtının göz kamaştırıcı freskolarıdır. Arslan, bir Türkiyeli Marksist sanatçı olarak anılmalı ve yapıtı yeni kuşaklara taşınmalıydı. Ahmet Tonak bu Őukran borcunu, Arslan'ın Marksizmle ilişkisinin izini titiz biçimde sürerek ödüyor. Tonak'ın Arslan'ın *Kapital* resimlendirmelerinden seçtiği dikkat çekici bazı tablolara dergimizde ilk kez uyguladığımız ilave kuşe sayfalarımızda yer veriyoruz. Ama Arslan'a Batılıların “homage”, eskilerin ise “tâzim” dediği saygımızı daha da belirgin hale getirmek için, aynı zamanda AKP iktidarının tersine bütün iddiasına rağmen Amerikancılığını da vurgulamak amacıyla, bu sayımızın kapağına da burjuvazinin Türkiyesi'nin ABD'ciliğini vurgulayan bir tablosunu koyduk.

Genç kuşaklardan John Berger'in adını duymayan pek az insan vardır. Şair, romancı, ressam, sinemacı, eleştirmen, felsefeci, yedi parmağında yedi marifet bir aydıncı kısa süre önce yitirdiğimiz Berger. Genç kuşaklar Berger'i tanır da, bütün dünya düzenine meydan okuyan, hep yoksuldan, işçiden, köylüden, ezilen bütün toplumsal gruplardan yana olan devrimci bir sanatçı ve düşünür olduğunu pek hesaba katmazlar. Bu, aslında çağın ruhu ile ilgilidir. Őimdilerde sanatçının taraf tutması, siyasi olması, mücadeleye gönül vermesi ve toplumu da kötülükle, sömürüyle, eşişsizlikle, baskıyla savaşmaya çağırması neredeyse ayıplanır olmuştur. Ama ne tuhaf ki, zamanın yıpranmasına direnenler de hep bu devrimci sanatçı ve düşünürler oluyor. Yakında yitirdiğimiz ya da başka nedenlerle gündeme gelen bazı başka isimleri hatırlayacak olursak, İtalyan tiyatrocü Dario Fo veya Polonyalı sinemacı Andrzej Wajda veya Kanadalı müzisyen Şair Leonard Cohen veya Nobel edebiyat ödülünü almasıyla gündeme gelen Őarkıcı Bob Dylan—bunlar hep, en azından en önemli yapıtlarında kapitalizme ve emperyalizme meydan okuyan sanatçılarıdır. İşte bunlar arasında en tutarlı ve uzun soluklu çalışmaları yapmış birini, John Berger'i bu sayımızda Őiar Rişvanoğlu hayranlıkla, özlemle ve sevgiyle anıyor. Rişvanoğlu'nun yazısını bir “teori” yazısı olarak değil, kendisi de edebiyat alanına giren bir “borç ödeme” yazısı olarak okumak gerekiyor. Berger'i anarken Nâzım Hikmet'ten Yılmaz Güney'e, Lev Troskiy'den Che Guevara'ya kadar değindiği çeşitli tarihi Őahsiyetleri de bir edebiyat yapıtında boy gösteren karakterler gibi ele almak. Rişvanoğlu'nun yazısı özgür ve bağımsız ruhlu bir devrimci sanatçıya bir “tâzim” yazısı olarak okunmalı.

Sayının dosya dışı ilk yazısında Mehmet İnanç Turan, “Ekonomi Politik ve Stalin” başlıklı yazısında Stalin'in Marksist iktisat teorisi üzerinde yaptığı tahrifatı inceliyor. Stalin'in “tek ülkede sosyalizm” adlı gerici ve hayali teorisine iktisadi kılıf uydurabilmek için değer yasaının ve meta üretiminin sosyalizmde varlığını sürdüreceğini ileri sürdüğünü, bu görüşün Marx, Engels ve Lenin'in görüşleri ve yaklaşımı ile uyuşmadığını ortaya koyuyor.

Bu sayıda Sungur Savran'ın ikinci bir yazısı daha var. Bu yazı, *Devrimci Marksizm*'in 2016 sonunda yayınlanmış olan İngilizce edisyonu *Revolutionary Marxism 2017* için İngilizce olarak yazılmıştı. Hareket noktası Donald Trump'ın Amerika Birleşik Devletleri başkanlığına seçilmesi olsa da konusu bununla sınırlı değildi. Savran, Trump olgusunu kendi başına değil, kapitalizmin içinden geçtiği-

miz çağının çok belirgin bazı özelliklerine en keskin biçimde ışık tutan bir gelişme olarak inceliyor. Trump'ın yanı sıra bir dizi başka harekete de değinerek günümüzde yükselmekte olan faşizm eğiliminin küreselciliğin yoksullaştırdığı işçi kitlelerini kendi yanına kazanabilmesinin temelinde solun işçi sınıfından kopmuş olmasının yattığını vurguluyor. Başka biçimde söylenirse, Trump, Brexit ve Le Pen olguları aslında solun on yıllardır sürdürdüğü kimlik politikasının iflas ettiğini gösteriyor. Savran'a göre buradan çıkış yolu sosyalizmin yüzünü yeniden sınıf mücadelesine çevirmesidir.

Bu sayının ilk kitap değerlendirmesinde Mustafa Kemal Coşkun, AKP iktidarının ve aslında sağ siyasetlerin pek fazla öykündüğü Osmanlı toplumunu ele alan *Bildiğin Gibi Değil: Osmanlı* başlıklı kitabı tanıtıyor. Kitabın yazarı Mustafa Alp Dağıstanlı. Bu çalışmasında yazar, Osmanlı üzerine yapılan çalışmalardan yola çıkarak aile hayatı, saray ve çevresi, gündelik hayat, nüfus yapısı gibi çok çeşitli konuları örneklerle açıklamaya çalışıyor. Kitabın en önemli tarafı bugün Osmanlı hakkında bildiğimiz birçok şeyin doğru olmadığını göstermesi. Ne aile hayatı, ne ordu, ne devlet ve birey ilişkisinin bugün Osmanlı toplumuna öykünenlerin sandığı gibi olmadığını göstermesi kitabın en değerli yanını oluşturuyor.

Özgür Öztürk, Vasili Grossman'ın yakın zamanda dilimize çevrilen üç ciltlik ünlü romanı *Yaşam ve Yazgı*'yı kısaca inceliyor. Tolstoy'un *Savaş ve Barış*'ı ile kıyaslanan bu görkemli yapıtta, Grossman İkinci Dünya Savaşı sıralarındaki Sovyet toplumunu bir ailenin üyelerinin ve onlarla ilişkili diğer kişilerin başlarından geçen olaylar aracılığıyla anlatıyor. Roman, sert eleştiriler içerdiği için Sovyetler Birliği'nde uzun süre gün yüzü görememiştir. Bununla birlikte, *Yaşam ve Yazgı*, 20. yüzyılın ikinci yarısında Batı ülkelerinde yaygınlaşan anti-komünist edebiyat çizgisine de uzaktır. Bürokratik ve totaliter yapının Sovyet toplumunu nasıl içten içe kemirdiğini son derece canlı örneklerle okuyucuya gösteren bu önemli romanın okunmasında ve tartışılmasında yarar görüyoruz.

Gelecek sayımızın dosya konusu 100. yıldönümünü kutladığımız Ekim Devrimi olacak. Yıllık olarak yayımlamayı planladığımız İngilizce edisyonumuz *Revolutionary Marxism*'in 2017 tarihli birinci sayısı birkaç ay önce yayımlandı. Bir dizi uluslararası toplantıda ve internet üzerinden satılan ilk sayımız hakkında okurlarımızdan olumlu, cesaretlendirici görüşler aldık. 2018 için çıkaracağımız ikinci sayının hazırlıklarına başladık. Dergimiz ile ilgili haberlere ve eski sayılarımıza www.devrimcimarksizm.net adresinden ulaşabilirsiniz. Gelecek sayıda görüşmek dileğiyle...